

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 8.

НА ПЕТЊУ, У СУБОТУ 2. МАРТА (14. ФЕБРУЈКА) 1874.

ГОДИНА II. (IV.)

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ издава један пут седмично. Стари за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. а. б; по год. 3; четврт год. а. 1. 50. и За СРБИЈУ год. а. 7; по г. а. 3. 50.; четврт а. 1. 25. За све друге земље год. а. 7; по год. а. 4; четврт год. а. 2. За остале земље он се ред у којима. Продаје се сва издана ишау се администрацији, а ловак управнику на Цетињу.

СПОРАЗУМЉЕЊЕ ЦАРЕВА — И НАРОДА.

И после повратка цара аустријског из Петрограда бави се још непрестано јевропско новинарство саставком негованим са царом руским. Највећи дио значаја тога саставка уједиљују сви „источни питања“, које се уздиго над свијема „питанима“ у Јевропи, као Ловћен над осталијем мањим брдима. Оно је већ много пута досад потицано и толико исто пута затијавано. Казати, да је и овој приликом у Петрограду доиста покренуто, било би само нагађање, али говор о њему, и то живљу него до сада, доиста је ту. Нае, народ наш, највише се тече ово питање, и све промјене, кроз које оно пролази. За то држимо да је потребно, да пазимо на сваку појаву, која се односи на њ. И због тога ћемо данас о томе коју проговорити, јер нам томе дамоше повода и неки знатни листови; а о савом саставку, о значају његовом, ми смо у прошлом броју казали наше мишљење. Казали смо, да нејевропско уједињавање о јаву, којег би тобоже овај царски саставник имао уједнати, него напротив, да исти у својем крају одхрањују стране, криве потресе.

Пред, и у вријеме царскога петроградскога саставка говорало се са неким поузданим, да су каде бечка и петроградска споразумјеле се у ствари источних питања. На то се морао сваки запитати: у чему је то споразумјело? Је ли оно у интересу хришћанских робујућих народа у Турској, или у интересу саме Турске, или са свијем обратом, у интересу њиховом, а на штету Турске и њених народа? Врло различита мишљења су се у томе појавила, због чега се један бечки лист, који не говори од ова о правцу и пословама аустријскога министарства спољних послова, нашао побуђен, да ствар „разсвијетли“. Изжећу осталог каже, да Аустро-Угарска може много којешта и не одобравати,

што се у Турској догађа, али за то да она не може нишпито пристати на двоју султанијех земља. Аустрија има не у интересу, а Русија има пречега интереса на „далеком истоку“, него да још више продире јужно у Јевропи. За то, вели најпотребније је и Аустрија и Русија, да „источно питање“ још за неко вријеме нестварају. А сложе ли се обе силе у томе, онда, вели, усвијене гласе у Румунији, Србији и Црној Гори мораће бити толико увиђани и учтени, да се жњу остварења својих „азијских“, бар дотле, док се Аустрија и Русија потпуно не сложе у томе како да се ријеша источно питање, а то, како сада ствари стоје, мисли, да неће тако брзо бити.

С овим је доста речено. Тежка хришћанских народа, да се ослободе ропства турскога, проглашава се „антиазијска“, а Аустрија и Русија одређује се улога, којом би оне сирецавале, да се та „антиазијска“ оствари.

Ми нећемо, као што смо већ казали, нагађати је ли што, и шта узглављено на петроградском саставку у погледу источних питања, и ако је извјешто, да је о њему било ријечи. Може бити, да није још ништа одлучено. Али будући је познат одношај тога листа према аустријском министарству спољних послова, могло би се узети, да у тој истј. цијелим тежи Аустро-Угарска за споразумјелем са Русијом. У томе случају шта би значило придружење њихово, којег се још и Немачка придружује? Ништа кале, него слику „свете алијансије“ имао би смо пред собом. И у томе случају имао би смисла оно узјеравање о осигурању јевропскога мира, који би, наравно, имао трајати дотле, док све, или неке од њих неби нашле за удесом, да га за свој рачун наведу. Народ, који теже за својом слободом, морао би доиде мучити, да онда постану њихови жртвом. Ту је цијел икала и света алијансија. И

она је прогласила најзвоничије ничега — мир и братство свијех народа, али само за то, да оствари власт својој савоколи. И на рачун општег мира и братства, она је угушњавала сваку слободу и сваки народни покрет за слободом. Метернак, извршио св. алијансије, прославио се у томе грозном злочинству над цијелим човјечанством.

Св. алијансија била је Турској веома повољна. Пошто је једном изрекао, да неће није никакв покрет народни тринити, Турска је била сигурна, да се не само неће цени народи бујити, него да ће она, ако не сама, оно помоћу њеним, сваду буну угушити.

Да ли и ова — тако да речемо — нова св. алијансија, која би се могла изрети у такво звано споразумјелу царева, на то иде? Могло би се мислити. Шта је изазвало и управо спорило св. алијансију? Страх и охолост. Својом исто произвољно је и ово споразумјело. С једне стране страховање од Немачке, с друге стране охолост славодобити и осљене Немачке, и њена тежа да се одржи у свемоћи и надмоћности приближило је Аустрију, Русију и Немачку. Овако удружено не само да изјављују, да желе општи мир, него да га хоће силом да одрже. А то је исто, што и познато „начело законитости“ св. алијансије, т. ј. да се одржи постојеће стање, и над њим њихова свеласт.

По тоа што има сличности између св. алијансије и данашњега „споразумјелог“ царева, тако би, то би се могло врло лако догодити, могло и пошљедице једнаке бити. Дух времена данас је јачи, него је онда био. Он је онда изазвао устанке народне у јевропској Турској, на циренијском полуострву и на другим странама, на би данас још лакше могло. Савокола има који само над неваљанијем народима, а пред јуначкијима кавкаским и пада. А народ српски, бугарски и

ПОДИСТАК.

ПОП АНДРОВИЋ
ПОВИ ОБИЉИЋ.

Први вјешет Пантровога друге половине осамдјесетог вијека.

I. Врлада.

„Баша га се у јавном појави, него да јавно проговара.“
Нар. пословица.

(Продужање.)

У првој, да се пребају ¹⁾ три жртве главе свинарске за три пантровске.

У другој, да за дијете пантровско, што Спичани казаше на празнобога, нека дочекују три стотине Пантровога, а рукоставник ²⁾ да изађе преда ње пушком кривицом ³⁾ о врату, а по часни и проштењу да ми изнесе на трезу сто а двадесет дуката и сузине братско јато ⁴⁾ по обичају земље; и нека ња да дванајест кумста и двоструко побратимства.

1) Једна по врату.

2) Убова.

3) Писка крик је убова.

4) У кавачкој брзи или брзијем или до брзије.

У трећој пребиско пљиве за преузима, а рану чобана пантровскога, који оста бор у лавовско оку, процијениско шест крава. ¹⁾ Нека му плати Спичани шест декина и берберину. ²⁾ што сам рече по души да је потрошио.

А жећа нека је ће кажу Пантровога, а Спичани да се прођу сјеке и паше туђета под главоком.

Учњисно и потрђено у двоје, а да се све изврши до Петровдана, који први на здравље дође. Трошица по пола.

Она се осуда није једнако на два листа, оба приврзала на до, једм крајима, проштијем концем, а концем проштијем кроз једну изгачу пернеру процуњелу нишом на два бода. Дохвати поп Андоровић за један лист, а Мирчета за друго, а глава кнежа престраже коцкаша пернеру по пола, те тако застави оставу раздијелити, један при пову, а други при Мирчети, као знак да се вражда жећу њима прекнузу.

На сами Петровдан, око подне, присиљују у Сич три стотине Пантровога, наоружани и одјелени, као да иду на сватбу а не на вражду, а пред њима Јанко Бурић, стрин онога дјетета, што га Спичани казаше. Тек моба вромод у село и доврје на поглед цркви, одвоји се од једне рпе људства окупљена на оној пространој пољани, један човјек распаран, гологлав и распучан, који, додећи на руке и на ноге, пушком кривицом о-

бјешеном о врату, упути се к Јанку, а по звн. дванајест митера, свака коцкаше на глави, а у коцкашема по жушко дијете ни подојено, ни крштено. Ходећи тако по жабе, дође убица до Јанка и рече му: — Прими, кује, Бога и светога Јована! — Умљата вика онјех женских глава, повијешања вриском и циљком оне глатке дјетице, омечи и ражали Јанково срце. Прегроби се, свакје убици пушку кривицу с врата, дохвати га за обје руке и подигне у дубак, на му рече: — да си прост и благодоклен по сто пута! Умијам те јутрос и за довијек мјесто онога што си ми убова. — Пољуба га у чело, а он неги у руку. У томе загрле од весела хваљаш пушка с једне и с друго стране, па се ноге помијешају и ставу једно друго циљвати.

Пошто се жљко поразговоре, посједју добродошине ¹⁾ на око по вољани, а у чело Јанко. Пристути опронтени убица и припесе му сто и двадесет дуката, цијену крви, Јанко их прими и с највишом пошом преброји, пак му их омет поврати и рече: — Ово дариваи Богу и светома Јовану. — Онда сви настојници ²⁾ побијају каве на тле и захвале.

Но руку одабере се дванајест Пантровога да кукују оној дјети при крштењу, а двадесет и четири да се побратике са Спичанима. Тако српски ујир и подмир с најбољим редом по старинскоме обичају земље.

1) У жупу Јанку брзи 12 крава, свако по 10 декина. Овако једна коца кажећи пошом, него шест крава.
2) Диретице.

1) Пантровога.

2) Спичанико је по валдоталам као третица.

грчки зевједочи је, да је јуначан, одважан и издржљив.

Понављамо: ми нећемо да јерујемо, да су се Аустрија, Њемачка и Русија споразумјели у тој циљев, да привади да слобода хришћанских народа у Турској још једном жртвом њихове слободности и њиховој укреснуће св. алијансије, и ако смо изазвали мишљење њених, да је упоредио са давањем положаја ствари. Али се обзира на све могућности, једно морамо рећи. Ако има истине у томе, што се говори о споразумљењу трију данас најсилнијих држава, врло је могуће, да ће пошљедица тога бити — јеврејски мир са неко врјеме, јер је он основа њиховој политици за велике догађаје у најближем врјемени. Он је ипак потребан и оне ће га знајти одржати. Али, у томе случају, у толико је извјесније, да ће из ове тишине наступити многао странија буре. У политици као и природи један закон постоји. И баш због тога ми нескрјено тражити себи умјерена, нескрјено тражити извјесности, хоће ли се или неће проложити над нашом главом облак, којег сакупља грађанин немирна Бисмарк, тајанствени Горчаков и збркани Андриши. Све алијансија је управо ријешила судбину италијанских народа; и овај „бити плајући“ многохвалени мир, могао би бити одсуван за многе народе. И за то се нама чини, да је по нас ово врјеме много озбиљније, него никоје до сада. Ваља да се бацимо у сву озбиљност. Код се удружују најсилнија, колико народа треба ми то да чинимо. Све државце и сви народи — на југоистоку треба да учине савез најспремији, најчвршћи. Сложни и удружени моћи ћемо одолети свакој бури, слојне и удружене и прихватаће и потражиће мноштво. Сложни и удружени моћи би смо и ми на крај пријораног мира, који и онако, то је извјестно, неће дуго трајати, спокојније чекају, као би нам то допустили наши интереси, у противном случају, слојна и удружени, показивали би сво извјестно, да се у „Рукујући, Србији, Црној Гори и Грчкој“ нека посла са „усијаним главима“, него са народима, који хоће своју слободу и самосталност, и који се неутеку завојевати је и онда, када ми се и силама противе.

УГАРСКА И ТУРСКА.

Држи се, да је донета у Петрограду било истовјерно питање предмет важнијих преговора и баш за то свјетла се овај царски састанак као велики трајуће Андришије. И у истину нека сујале, да су оба цара и њихови министри и о

источном истању разговарали и био би јавно жешти, да су се на прави и користи начин споразумјели у овој тугојаној ствари.

Са стране руске изјављено је, да Аустрија и Русија имају сродне интересе на истоку. Ако је то истина — а ми држимо да јесте — онда тај интерес не може бити у томе да се турско царство у Јевропи по сваки начин одржи. Русија га никада у томе нема. Русија није никада вјеровала, да је одржаће Турске вужко због ради општег мира у Јевропи. Шта више Русија је видла чак дотле, да у Цариграду подигне оштар стари грчки царски престо.

Тај план, за који је царица Катарина II, у дјелу радња, напустила свој данас сви свјесни руски политичари. Од тога времена показала је Русија и словом и дјелом, у чему она износи своје истине интересе, политике, у развоју народне, црквене и политичке самосталности хришћанских народа на јевропском истоку. У тој руској политици биле је кад и када колебљива или од њене воље или утицало другејих сила, али крајњи циљ није се никада мијењао. Русија је, и ако се кадикд колебала, увијек доста радња за Грчку и Црну Гору, за Србију и Румунију и она некрјје своје симпатије према Босни, Бугарској и т. д. А у новје врјеме нема ни једнога чина, који би открио намери, да би Русија хтијела себи присјединити оне земље. Баш у наше врјеме Русија је најјасније одбацила то од себе. А да Русија жели и хоће, да држи оне земље под својим утицајем, зарад своје моћи и зарад својих политичких интереса, то је са свјетом разумљиво, и управо врло практична политика, и оправдана се тајем, што је већина народа у оштрејим земљама по крви и вјери сродна Русији.

Аустрија у претварају време радња је исто као и Русија у оно врјеме ратујући против непријатеља Хришћанства, да сусједне дјелове турског царства присвоји. Особито је Угарска подгала из тајих ратова против Турака велико право на оне земље. Она држи и данас то право, што се види на пр. при крунисуњу краља, када и српску заставу међу осталима развије. При свему томе Аустрија је под Метерниховим системом у строгој досљедности прогнала сваке револуције и услед кривога пројектовања начела законитости на царство турско одустала од својих старијих похвалнијих традиција и као пријатељ и заштитник Турске, дотле као непријатељ хришћанских народа у Турској показивала се, и због тога је често са руском политиком долазила у сукоб.

У најновије врјеме наступила је у томе промјена и то на боље; највише дипломатском постоју, коју је указао Бајет Србији у питању градова. Истина Бајет је у исто врјеме показао се и као пријатељ Турске у погледу турскојих дозова, али он је у савијезу зван, понавња бечкијер дао изјавити, да Аустрија хоће да освоји Турску са гвозденим путовима, но само — корално.

Гроу Андриши наступујући своје знање изјавио је, да ће он као у свему, тако и у источној политици или стопама Бајетовима. Он је то и чинио, штавише ишао је даље, него што би сам Бајет. Црногорски кнез Никола прикључио је на бечком двору као потпуно суверени владаци, међу владом бечком и цетинском постоје најпријатељскији одношаји. Аустрија се наднеће са Русијом у вјекности према јалој, али ипак знатној и политички важној кнежевини Црној Гори. И кнез Милан почасан је на двору бечком као самостални владаци, и по свему погледу садња влада београдска стоји у најбољем одношају према влади бечком, нарочито пештанској. И с Румунијом је Аустро-Угарска добро. Шта више, гр. Андриши заузео се за јадне Бошњаци, који су поданица турског султана. Та дипломатска интервенција показује одступање од система Метернихова, јер по томе систему они мученици морају би истага часа бити предани њиховој богоданој власти. Сад се баш чује, да је Аустро-Угарска у споразумљењу с Русијом одлучна пререти одлуку порте, да подунавске кнежевине не могу самостално уговоре чинити са странијем државама.

То све показује у истину срочно источнијех интереса Аустрије и Русије и да су оба царства вољна самостални развој постојећих кнежевина као и свјех хришћанских народа у Турској потпомогати, даље Турску оставити њеној судбини, т. ј. пропати. Ако је ово срочно интереса на царском састању у Петрограду добро у познато и утврђено, онда се мора то као срећни догађај поздравити.

По поштоватељи Андришијеви иду даље. Они говоре, да ће он повести са свјетом радикалну источну политику, да ће напустити столице Бајетове, да ће прихватити план Кошутов. Говорне је, да Андриши мисли, да оставри идеју Кошутову о тако званој дунавској конфедерацији. Мађарски истовни порњаци су то, али тако, да би се могло узети, да их је више жао, што се тај план прије времена одржи, него што исту саму ствар поручи. Кошутов план био је, да се земље с ову страну Балкана федеративно споје са Стефановом круном, и Мађари би тако добри били, да и Галицију призе у ту конфедерацију. Јасно је, да по томе Угарска отпада од старијех наследнијех земља династије. Кошут хоће да досадања Аустрија престане бити, па за то одбацује и садању Аустро-Угарску. Његова федерација имала би сачињавати нову Аустрију. Кошут се крављеви искуством зевједочи, да није могуће поћи то ново дунавско царство подјарљивејем некађарским народима и да се устроји централнијем, па је постао федеративан, и прогласио је мјесто дунавског царства дунавско конфедерацију, у којој би — разуме се по себи — Мађари имали владати.

Кад би докле гроу Андриши, цуп уображења, ка мађарски политичар збола хтио, да оставри план Кошутов, онда би то био дозав даље

II. Покајање.

Како да каже, како и ошине.
Нер. послан.

Кад чу Мехмед паша скларски да тај укрив, посла једнак перјанике по Спачане, да су брже боље на Склад. Није се било с пашом шаптин, те криву њих десетак за Мирчетом и плаћу пашин на дану.

Сједно паша пререштавијех ногу на согу простору по тавани и пушио Духан из дута чибук, пак их оштро зпита: — Је ли истинит глас, што се по вуку просуо, да су се тобож умјерили с Паштрованима?

— Јест, честити паше! одговори Мирчета скучен и пререштавијех руку. Бијасмо ни дужни главу и рину, да нека што чекасмо и лаку и ноћу сјекну за врат, по нам бијашу остале у вадлушкому нољу јалово земље, па при толикој задушној муци ¹⁾ враско од глади.

— А што би од гривнице? — принита паша.

— Осуди кола да је гривница ће реку Паштровани, додате Мирчета обло.

— А хо је то кола куново? поврише паша пријеко.

— Иве два сусједна договорно, одратри Мирчета ужалото.

— А ће?

— Ва истину у Црнини, о ишој торбици.

— По ја и крај венидичан ијеско се нагађали, ни кола купио. — надостано Махмуд, пошто баци на тло чибук и слојне луку; па како могасте ми фузаро без вас да господара побити границу, која дијели царства? Је ли се је вајет бела, ако сте је влад имали? Знате ли у чег сте убродили ²⁾? Подјати вас Млечки, преко попа Андришија, да ми међу подкните, коју ми је праћед Степан Црнојевић, ево триста лета, усјекао! Ја ћу вам брзо показати ко сам ја, и ако не прије сирт не уграби, тако ми Дина и Ђанара, отети ћу томе латинскоме краљу све што је Балшавила и Изабегу хилом и хамбом потово.

— Дао Бог и сви свени да Султан Падша ³⁾ ишине Мирчета да укроти нашу с ласивеж, но ми паша не даде ни жугути, но се разјари и склоп на него као халит: — Како Султан и кучине! Ја некам врх себе господара, погле Бога и пророка, а за тога вадину жесни као за свога хата. Док је зена Арпање и дута Малсоро, не бојим се ја, фузар, ни Султана ни цетинских калуђера, који ми сједи на бедовина, ни оне Ђосеје бабе у Млечки, којој се пон Андриши три пут на два дана; но ћу их ја сви три потковати прије године, и побити границу товуку, ће ми год хат допре и ногом чешне!

— У разлог се, паше, за вилота Бога, достави Мирчета; аманши и чуј. Иас је шави дуди

на трожећи, не можемо је ни стражити ни брнати од јачета, но се око ње ископасмо бојем и глау. Неби од нас нико рађи да се прошири с мора на Дунаво и да присветни ¹⁾ све царство Душавано; али се дуто варши и гривешиш, ека од нас сто пушка спачанских чекан да ти ми поимемо пријестоло. Кад се заједне бој ²⁾ тој кривој граници, ми, шала невољника, ударио у војку по свој барској држави, као које је жуко. На покичу се не озовне ни двадести јунак, а и они који прегне доћи, вадра присвети у разлет и у везријеме, да нам потриво, ако је коју у сељу преостало, кожда славно или кани вина. Да није јом нас сто голава, по теби, честити паше, и по барској држави, Спич би Паштровани једно јутро до рупца спржали, да се неана је смо вриши ³⁾. Но код ти је Бог дао да си господар, и да се сјећаш ко си и чиговић, а ти погради куле уз границу и чувај је Арбанаско и Малсорок. Ако да си пао на мене, да ти је ја браним и шпирн кожом и дуном, камена ти узданиш!

Ми се судили с Паштрованима као дивје раје, а ви господари како умнште. Ми ти ијеско уковали мач у бољак, нити ти држио прет у гриву везердари да не пљани, но ти ширско поде и срећа на жетдану. А што докњеш њекако млетачко мито и попа Андришија, то си се дуто огривеш! Ми смо сирозас свијет опросили кулеши вјелостињу од врата до врата, да

¹⁾ Ово се рече старобалканско још сад нег. мовни. (Бродски)
²⁾ 1200 — 6000 — 4000.

³⁾ Ривендице.

²⁾ Откажеће ће се ватра шара

обнаве ako bi pri tome ruznuo na prijateljstvo Rusije. He bi namo Andriani odnava u Petrogradu sa svojom velikom Mađarskom, koja bi se protegla od Balkana i pri toga mora! Ne ni u tom slučaju ka: bi on pustio, da se od ostatka Turške podigne rusko-grčko carstvo sa vladavice od Romanova u Carigradu pa i kad bi Galiciju Rusija ostavio. Andriani je sada uživao u Petrogradu rusko prijateljstvo, ali bila bi velika snoboblast, kad bi on to prijateljstvo odnava na sebe i mađarsko gospodarstvo. Po našem mišljenju Andriani he se brzo uvjeriti, da se rusko prijateljstvo ne tiče neta nivalo dugo. Ni u Berlinu nebi on namo sivačije za pisan Koshutu. Bar za sada ne, nego tek u času, kada bi Pruska po teoriji Bismarkovo palazna se u tjesnaju, u stavlju odbrane, te bi joj dobro došlo odnivačije Ugarske od Austrije.

Ne neka Andriani pokazuje i najobitavniju naklonost susjednjem narodu u Turškoj, neka makar misli, da te narode samo obavijetelji sa političkim sistemom Austro-Ugarske, postignjene i samo toga čelja osučetivše se duhovnjanski terorizmom, koja mađarska vlada s odobravanjem Andrianijevih čini nad jednodrukom i jednom brahom onih naroda. Andriani može sto puta još zavudjati se za Bosnake, pa i za Bugarsku, možo voljno hoće poštovati samostalnost Rumunije i Srbije, i makr hrišćansku narod u Turškoj nebi odustati od svoje dubini preja svojoj brahi u Ugarskoj, oni he ostati nevrijetelji Austro-Ugarske, narotno Mađara, dogod se ovako kvo sada zlo postuata sa nevađarskim narodnostima u narodnom, političkom, na i crkvenom pogledu. Pa i narod ruski, bez obzira na prijateljstvo izvise vlade bečke i petrogradske, ostaje iz prirodne dubini preja Slovenija austro-ugarskim nevrijetelji te države. A iskustvo pokazuje, da se politika Rusije, upravlja po duhu i osjećaju samoga naroda ruskoga i ako je takvo autokracija. (Ресорк).

ДОГАЂАЛИ У СВИЈЕТУ.

Тек се цар вратио из Петрограда, министарство мађарско дало је оставку. Славни најо одлучно одступило и могао би остати остатак на челу владе. Министри Треверт и Спери са својим су одступили; први због тога, јер се увјерио да је немогуће оштре показивање, а други због велике онозвјесте против закона о провинцији, протки којима суровог закона и сам се Коштут вратио. Како ће се саставити ново министарство није познато до овога часа.

Значајно је, што се сада чује, да ће се опет цар аустријски састати са краљем италијанским, и што се о томе знаје у Берлину, него Бечу говори. Наравно Бисмарку је стајло до тога да Италија неостано усављена, јер би се

прикупно кра и нито, док нам тобож бољи поможу. А пош Андровић, тако ми заузда, ¹⁾ ишии је душман Мачевић по ти.

Махиду се вадме као пријело из ватра, пак их својим рукама истисне из себе: — бжекте да вас свије непосијечем: бжекте, јер ни је спавиш од вас ступац краи пред очима.

Пођу за тијем Спичани, скућени и сјетни, да једу хљеба, у једру крчку при пазару. Причује се по за њима један Арбанас и једнога од њих приваши и одвоји да пођу њекуд близу, као да ће му продати једно добро париче на једну цијену. Кад се њих два одвоје на шумовет од пазара, опали му Арбанас двије кубуре у хрбат, и обори га на тле мртва. Исте нико ни доузвио да ово није била наука ишпиши, по се је послјиде лешне разазнало, да се Арбанас прерарио, кучељеи да је онај комеј Марчета Пикали. Кад чуће по пазару глас да је погинуо заљезан се, Мирчети и дружини му, залагај у тједу, на нагодо испану из криво и пођу да виде што би. Јаду се својом досјето кад нађу друга гдје је у својој краи огреало. Брже боље поставе му носила и пренесу га врати у Сивч, оку на жалост.

Сутра дан у славнује позивач ²⁾ нагласи се да је погинуо човек и да му нгу пред крчку на показије. Убију у мрт три вола месца, а испеку дијелу пећи хљеба. Окупи се одевуда обитало чело, јер је покојник имао доста својте,

она и ја с Француском здружава. У познатој здравци цар руски није ни својеноу Италију, ни су сада у Берлину ради, да се та погрјешка поправи од стране Аустрије. Ако цар пође у Италију, онда је значајно питање, хоће ли право у Рим, и да ли ће том приликом и паву посјетити? Пруској би било паравно мило, да га не посјети и баш због тога и ако пође цар на савстнак краљу италијанском, то по свој прилици неће бити у Риму.

Шпанска република претрпала је знатне поразе. Каристе јако напредују и Серано ће их кучно свадати.

У Италији једна фракција републиканске странке успела се јако, да код идучих избора предре са својим кандидатима. У свезу с тијем брде су ије и ронаше, о којим јављају из разних мјеста, као и разне демонстрације социјалистичкога значаја, гаких је већ било у Риму. Миолина радника кренула је вјека кантолу захтјевујући круна. Власт се постарала, да недовољници добију каква посла. Њеки су позатаврени. Први неколико дана придружиле се радницима и бжекоје на творница цигара. Најела та чета прозлазила је главним улицама града, и најпослије ставе пред саборником, да дочека заступнике. Двије чете војника дошло су да уздрже ред.

О шани пину, да ће захтјевати да све меселе зајемче независност наивнаста.

Бонапартисте су доста узнемирени француску владу својим припремама, да 4. о. и. прогласе сина Наполеонова кунцетник. Јавила сво већ како су министри унутрашњих послова, рада и покорства издали наредбе, да се њихови подручни клоње те демонстрације и да настоје да се ред одржи. Сад се чује, да се влада бавила и том намјером, да породуци бонапартску ватаа из Француске, али то ће текмо моћи учинити, јер би тијем расиршила и шупштинук вешину, која још једна држи владу.

Пред изми леки програм листу, који ће под именов „Le Slave“ издати у француском језику, а под егидом грофа Alfreda de la Guettonista. Овај је гроф насло гласовити брошуру, којом се је увео тлајонста рат за јединство Италије. Пред сам њеколико-француски рат био је „La Геронинјере“ француски посланик у Carigradu.

Шетов програм, који имамо у рукама, канда је друго издање оне гласовити брошури, само сада за јединство Славенства. И не рат на преврат, како је започела Италија и Француска, него ширење истине и свијетла, упознавање циља и народних интереса, распростријавање вјере у будућност чољечанства, — ово су срества, којим жели „Le Slave“ изводити своју мисају.

О Тјеру „највећем државнику“ Француске,

пријетела и знаница. Кад га у гроб подоче и преладе плочу, приступи најприје отац, пак се ставе грести по образу и у нас глас лељекати. За њим се изредје један по један сваки брат и побратим, док најпотоњи положи два гола ножа у пријекрет на плочу. Онда добу сестре и женека својта, расчмалне и раслетене, па сваки редом узме нож и наковне оба беча класа, а ставе грести вице. Најексе се двије гледећи по гробу ону простору рну коса, напојену краљу, што је текла из љуцкојек образа. Иза овога жалебног позорниста, посвједују сви на око пред црквом и почину реднице нешати воштаницу, зоботи кољиво ¹⁾ и цити раквије. Уз то тужбалине и поконице, све по двије и двије чепуцире по пољани, те вричу и шичу, а неке од њих пођу да бољаче коју стару гробницу, да се јаве својем вричу. Кад свештеници нађу из цркве, а поконице престане, почне верод да једу, па по ручку свако у размат.

И провиндик котореки пошале узакв по пона Андровића да му дође у Котер кад најпрво узможе.

Кад пон тако, изведе га пред провиндик њека удворника, па иже киб Бујовић, вјестелин котореки, и ту ти сва три сједну на неко стоце.

— Тежао сам ти, рече провиндик с благом рјечи, да преганиш оволико пута, јер не је допнао глас из Сивдра, да њекуд близу куга мете пук, пак да ти препоручим да се немијешате с

везе се у том програму, да лине другачије суди о Русији и о славенској ватаду, него је у већидана времена судио.

Славкиус је проти господарству на Рајни и на Балтику једни подлај народом Јевропе, хоћеиш сачувати своју аутономију.

„Тјер се сугласује вјештој и мудрој политици кнеза Горцикова; народ француски осјећа за Русији; то и војска.“

„Француска нева другога избора ланас, ван да храбру своју руку пружи Славенско.“

„Nos signo vinces — у овом ћеш знаку побједити.“

„Животност славенскога гонња разанта се мора и у интересу лудскога напретка, у интересу савеза народа.“

„Пошто је мач искорјенио, треба да е-права идеју. Екизиј мара треба да надомјести вијек тлачена и раздора. Славизам је апостољство ове обнове.“

„Славизам мора на сваки начин да у дјело приведе, што се је дуго времена за сам држило: сваићеље вјера.“

„Овако ће звијезда среће обасјати мир свијета, у атмосери славенске уније, остављене својим законом и својему културноку задатку.“

На свих цитата, може бити по нешто и савјешничких, вјешети је до воље, у којем ће се духу уређивати „Le Slave“, издати у Бруселу, нећељно један пут. („Обзор“).

А О Ц И С

Т. — С¹ У БЧУ, 25. Фебруара. — (Гасерава о вјерозаконским предлозима у царев вјешту. — Нова ратна колајина. — Сри и Мађари).

Три дана трајала је расправа о вјерозаконским предлозима у царевником вјешту. Управно је само један и то први предлог на дневном реду стајало. Неће се на 60 говорника било успело но само су њих 15—20 на ред дошли, на шта је у посљедној сједници један од љевичара предложио био крај расправе гласно, што је од већине и прихватио!

Од говорника најзначајнији бијаху: Хокекварт који је говорио из јуристанских разлога против предлога, интер Грајгер, Вури и Вјеје, који су као кверкаци бранили панизам и католицизам, што ми паравно ни најмање нијесмо у стању одобрити, пољски кнез Чарторијски и др Пражак (хорваски заступник), који из политичко-федералних разлога против; др Суес, др Дитес (двократ), Дирбергер и Фукс (непредвиљачки уставовјерци) који из разних разлога за предлог говораше. Многица од ових говорника, не бжеку вредити доста радикални, но ако су иши у интересу њих законских предлога говорили, то су једино чинили у интересу солидарности уставо-

Арбанијом, да вах ко не увесе тај али кванци у земљу.

— Ја сам позлиоку ту скоро берски пазар, одговори пон, и састављао се с кногијем свијетом, и с свецом се разговарали, ван од какве болести с ову страну Дунава и Балкана, небијаше јавља ни појавља.

А провиндик: наш повјерених у Сивдру лачије противила и зна да те ствари него прости пук. Но бжека ми сте Патриотики свакоко у краи са Спичанима, па вам се је лачије тувити и учувати.

А пон: Ти си господине чуо и знаш лијено да сво се ми са сусједима уириши још о Петро-вадице, па си мо за то и знао да чујем од мене, а од куге није ни гласа ни трага, у камен се ставила, и да је, ја се тога небих бојао, јер што ми је свијетом то ми је цијетом. Трвио што ми и али људи задају, како ли неби боју. Ми смо ти тавак проишјели од кад се уирисмо са сусједом. Сад се људи нијешају и послају, лачије се рме, оквијена трговица и промет, свак може на тору мирно свадати без пса с уха на уху.

(Наставиће се.

¹⁾ Погледај даи ватали.

²⁾ Чашу свевне.

¹⁾ Сажеља од коса и шиповица вјерске.

јерне странке. Против предлога говорили су још: Витезаћ и Паулиновић (овај на српско-хрватском језику). У сутрашњој седници дође последије говора извјештеачевог и позваје говора министра до гласања, да ли да се предлог као основ за даљу расправу прихвати, што ће наравно већ она и учинити. У том случају напустиће — као што чујемо — књижевници и још неки чланови правне странке демократично царевинско вијеће.

Цар ће данас да одлучи у Будапешту, ће ли се коначно решити ишито у стари министарске кризе.

У знак пријатељства аустријског и руског двора именован је цар Франко Јосиф најмлађе синове цара Александра Павла и Сергију за омиљене у аустријској војсци, а договор се, да ће сви они руски војници, што су 1848 и 1849 г. против Мађара војевали добити нову аустријску „ратну колајну“, што ју је цар Франко Јосиф приликом ступања свечаности 25 годишњице за све оне основно, који су у једном од ових ратова 1848 и 1849, 1859 (у Италији), 1864 (у Шлезвигу), 1866 (у Чешкој и Италији), 1868 (у Далмацији) саучествовали. Ако се објави вјест, да ће цар аустријски обдарити и све руске војнике с том колајном, то је овда велики ударац по Мађаре и за цијело им веће мило бити. Наравно, да ће сици и они српски својеволјај што су са Кишвановим борили с: против Мађара, такође нескати жони колајну. Нема сумње да ће Мађаре то подчејвати на прошле дане, да да ли ће их привољети, да се једном јану своје надирополитике према мађарским народима, која им је политика и први 25 — да главе дошла, нешто, да су капа данас још неорезана, по — онда били!

Знаста чудан прзор! Прваци наши затварају се у Угарској због велеиздаје, народ наш угњетавано се и пребацује му се неврјерство наспреча доковани и владару и то јавно на ушци и на сабору, а ових ће дана Граничари наши, ти исти којима се неврјерство и велеиздаја пребацује „ратну колајну“ задесити о врска своја, — знак, која ће да сведоче, да су исти ти Граничари, да је исти тај данас мучени народ српски за доковани своју за владара свога крв пролијевао против ових, који су негда бунтовници били; да је исти тај народ српски и последије тога доста и предоста скупоцјене крв своје пролијевао на пољама италијанска за — доковани и владара. У једној истој држави дакле, под једним и тим истим владарем с једне се стране признају заслуге српскога народа, признају жртве што их је доино онитој отачбини, с друге се стране пак том истом српском народу у истој држави под истим владарем пребацује — велеиздаја и неврјерство и то од ових који су први 25 година бунтовници били, који су то први 7 година (види књигу Јанаржорину) понова хтјели бити а који данас угњетавију и тлаче — јуначки и вјерни српски народ, о коме је цар Франко Јосиф у своје манифесту саржол од 3/15. Децембра 1848 год. ово казао: *)

„Ми Франко Јосиф, божићу милостију цар аустријски, краљ угарски и чешки и пр. и пр. Наш храбри и вјерни српски народ у сва се времена приржаошћу к Нашем царском дову, и вистински одпором противу свају неспријатеља Нашег престола и Наших држава најславније одликовао.

У признавању ових заслуга и као особити доказ Наше царске милости и бриге о постојању и благостању српског народа, закључили смо, да врховно државно достојанство патријаршије омет успоставио, као што је ово у пређашња времена постојало, и са архиепископског столицана карловачког сажуено било, и друкеро титиу и достојанство патријарха Нашем дубокино и вјерно архиепископско карловачком Јосифу Рајачићу. Ријешили смо се даље, да на Нашем генерал-мајора Савена Шупљина Витезаћог падши избор за војводу српског, поред успостављања овога старохисторијскога достојанства потврдило.

Наша је царска воља и намера, да са успостављањем ових врховних свештених и јерских достојанства, Нашем вјерно и храбром српском народу јестиво дамо за народно, његовим потребама одговарајуће унутрашње устројене.

Одмах последије повратка мира бити ће један од првих и најбржих брига Нашет отачинског ср-

ца, да такоу народну унутрашњу управу по начелу равноправности свају Наших народа уредино и утврдило.

Дано у Нашем краљев. главном граду Олоуциу 15. Децембра 1848.

Франко Јосиф с. р.

Гроф Штадион с. р.

Н О В О С Т И.

АУСТРИЈА. — У царевинској вијећу постављена је у прошла четвртак расправа о црквеним законима. Министар боготошња изјавио је, да је предлог дјела мирнога расуђења, а не насилног аргумента католичке цркве. Пенајерска влада да ратује против цркве, него једино да се уредо њезини односи. Председник министарства изјавио је на пријетну опозицију да неће никада признати овај закон, да ће влада зашти свој енергијом учинити, да буде поштован Напољед-ку бијаше законска основа пријављена са 224 против 71 гласа.

Одбор за предлажући одобрио је финансијални закон. У све изборисало је 4.276.000 а сав тршак износи 383.082.000.

УГАРСКА. — Цар је прихватио оставку Салајеза министарства; о новом вијећу још ништа одлучено. Првије свега хоће да чује мишљење вођа појединих странака. У то име звао је к себи Бита, Шелесјера и Гиција.

У прошла четвртак догодила се у Пешти буна приликом потреба једнога месара, који се у тамици убио, јер се био проучо глас да се убио због злостављања од градског надвара. Сјетњина је дешину одвуца пред опшанску кућу, изамањени каменем на њу. Исти изгред догодише се на гробљу но дошоше војници и расчереше сјетнину. У вечер опет навали сјетњина на опшанску кућу и разлава прозоре и врата. Војници су иуцали, четворицу убили и живог ранили. Ноћу дође још много више сјетње, те запали опшанску кућу и каменем одбијаше ватрогасце. Тек око поноћи савладају пожар, пошто је још војске у покоћ дошло.

СРБИЈА. — Бивши српски председник министарства Јован Ристић стављен је у пензију са платом, која му припада по годинама службе.

Влада је послала државног саветника Петровијевића у Лондон да тако заклучи хипотекарни зајам од 12 милиона франка. Влада је именовала и одбор, да учини предраже за резерве у управи, које ће подијети дољубој народној скупштини.

РУСИЈА. — Најновију заштну колајну аустријског цара добити ће и сви они војници руске војске, који су г. 1848 учествовали у мађарском рату.

ИСПАНИЈА. — Карлисте постојано напредују. Град Балбао бомбардују, а како га заузму, кажу, да ће се Дон Карлос одмах крунисати за краља шпанског.

ТУРСНА. — Генерал Игњатијев вратио се у Цариград. Некако је послана грофа Арника за посланица код порте.

Р А З Л И Ч Н О С Т И.

(У Далмацији на 22231 = м. аустријска 142.796 душа), а од тог католика 364.250, грчко-источних 78.266, других хришћана 34, жидова 233, других некршћана 13; градова је 17, вјерних 60, села 812. По том на 4 = м. аустријска 47.5503 — из којих се бројева разабире, како вели г. Љубић у своје законској о Далмацији на стр. 107 „Коледара“, да је „1/10 све пошрине у оранима, 1/20 вод толом и маслином, ишито мало гњече (1411), 1/5 јадне шуме и преко половине цијеле пошрине свих

пашњака“. Производи пак најпотребитији за живот људки, како се види из мјера виведених, оскуднији су него што народу треба; на пр. јечма не долази него 1.06 м. на челаде, кукуруза мало више од 0.5 м., пшенице 0.3 м. а укупног жита 2.5 м., вина ишито више од 1.3 м. а ула по врлици 0.5 м. За тих податак о рудна сједоце сировинама тих производа досе. А и о говеђи благот, према пук назива води хранителек, неможе се шта хвалити, јер док „код народа напреднијих у пољоделству по 4 говеђе главе допадају на свако челаде а по 1 на 1 и по јутро земље (обрађене, виваде и шумовито); код нас не допада већ на 1 говеђе на 5 челади и по 1 на 10 јутара“, те „уно би боље било и са ратарским производама, да мање хране жива налож зуба (на што мање коза) а да ишито великога“.

(„Коледар“).

(Железница по средњој Азији). Главнота подузетник Виктор Лесепс и иницијер Стурот одуштвали су не давно из Марсеља за Индију. Инглешка влада платала им је путину, и у Бомају ће чупи што влада мисли са новом железницом у Пилдостану. Гали се, да се начини, железница од Индије до Русеју. То би била знаменита железница, о којој се поддавно почело радити и о којој се до сада доста писало. Из Јеропе у Индију, Кожикану и Кину и обратно иде врло много робе, путника, вивака и новца. Према је роби јестинији пут по води, али путиница, писца и друге ствари хољан би железницом, која би без сумње ишито доста посла и заслуге. Лесепс је ради истога посла био и у Петрограду.

(Дуг живот). У селу Мертени у Белгији преживио је недавно неки Жан Батисте Јусејнт у доби од 106 година. Старац био је до сирајње уре при свој пакети те и трјесно доста јак. Иза њега остало је шесторо дјеце, којем је најмлађебу преко 70. година. Свих шесторо староје 500 година, ако им се уједно зброје. Старац још има доживити пето изравно колено и све му пототоже састојало је из 157 унука, прауника и шукуунука.

(Како се поштују новинари). Данас се врло много говори о новинарима — и у скупштини, и у публици, и код министара, и по кафанама, и код полицаје и суда, да ће вредно бити да се и у новинама штогод о њима каже. „Тајмс“ приповеда, да је кралица Викторија, ошјетњичи се пуно заловала читавију опширо описиваше свечаности, које су биле у Петрограду о женитби великога сина херца Еднбуришог, писала писцу тих извјештаја, новинару Непруу Бруму, својеручно писало, изјавиша му своју најтоплију благодарност. Из приречења према овој заступнићу „Тајмс“ јису се и на базу код великога кнеза Константина сјели у веледешној дворци запалити дустери, док новинар није дошао; велика кнез је хтјео дописнику (који је у осталом на све свечаности у дворцу био позван) лично показати како се хиљаде сјећа једног једног жигици могу за тренут ока запалити. Учтивна Француска не заостаје у поштовању према заступницима јавног мишљења. Подивно у овој тренутку највољнија госпоиња у држави, маршаловина Мак-Махонина, у друштву с неколицину други висококофени господама желили узножити прибјежишта, ће се париској свртовани издије храни. Пође путог најнапретачнији, јер најдржави за своје човјекољубиво предузеће, да најодличније заступнице париске штампе позове на збор у једној јавној дворани. Новинари скакуе се у великом броју, а маршаловина их краткој бесеједом замоли да би му штаљана потпомогла. Намах се састави одбор и једногласни позива у париски легистовна учинише те жељена цель би брзо постигнута. За одликовање, које је кралица Викторија ушнила простом новинару, не заостају ни у Русеју. На све свечаности у дворцу о сватовина цареве ћерке и о походу а стрискога цара били су позвани и одличитији заступници штампе.

(Вијести о банкама). Франко-угарска банка саставила је већ своју билансу, на ње ју за кратко вријеме објелоданити. Колико се већ свид знаде, банка је, одбила све одлусте и опросте, изгубила до 4 мил. фор., даље 90 фор. од сваке на 200 ф. гласеће дивонце. Свега нар укупно изгуби банка тецајем кризо до 9 мил. ф.

*) Види у књизи А. Сторичковића „Прте живота народа српског у угарској области“.